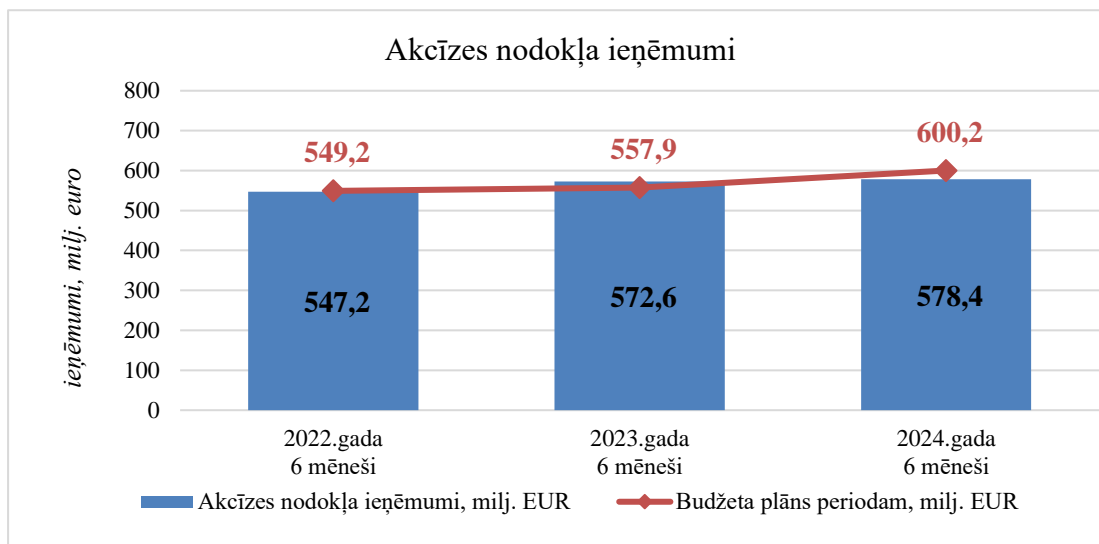

Akcīzes preču aprīte 2024. gada 6 mēnešos

Akcīzes nodokļa ieņēmumi

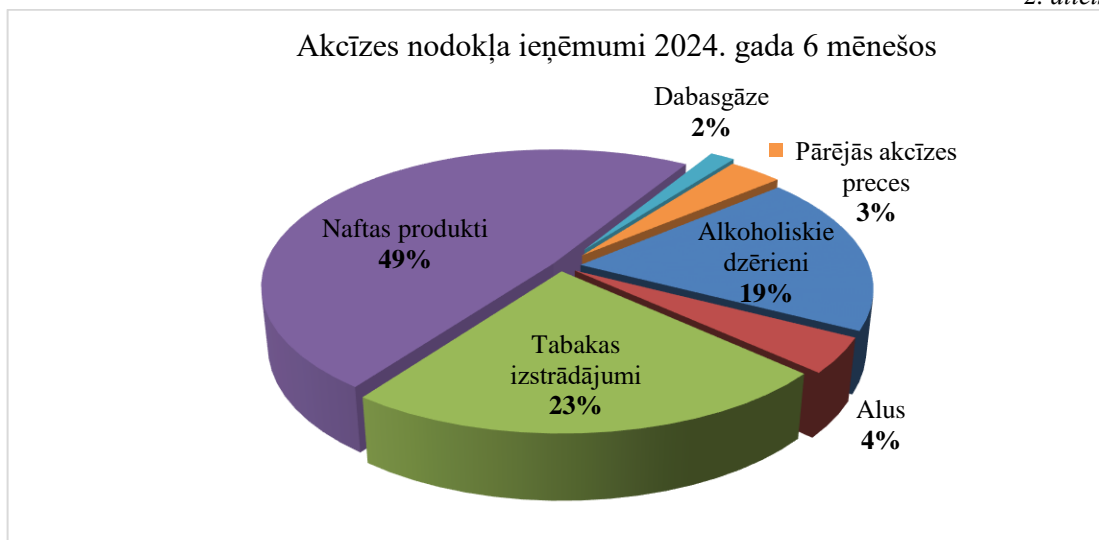
Akcīzes nodokļa ieņēmumi ir būtisks valsts kopbudžeta ieņēmumu avots, jo sastāda 8 % no kopējiem nodokļu ieņēmumiem valsts budžetā. Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2024. gada 6 mēnešos ir 578,32 milj. EUR, kas ir par 5,8 milj. EUR jeb 1 % vairāk nekā 2023. gada attiecīgajā periodā (skat. 1. attēlu). 2024. gada 6 mēnešu ieņēmumu plāns izpildīts par 96,4 %.

1. attēls

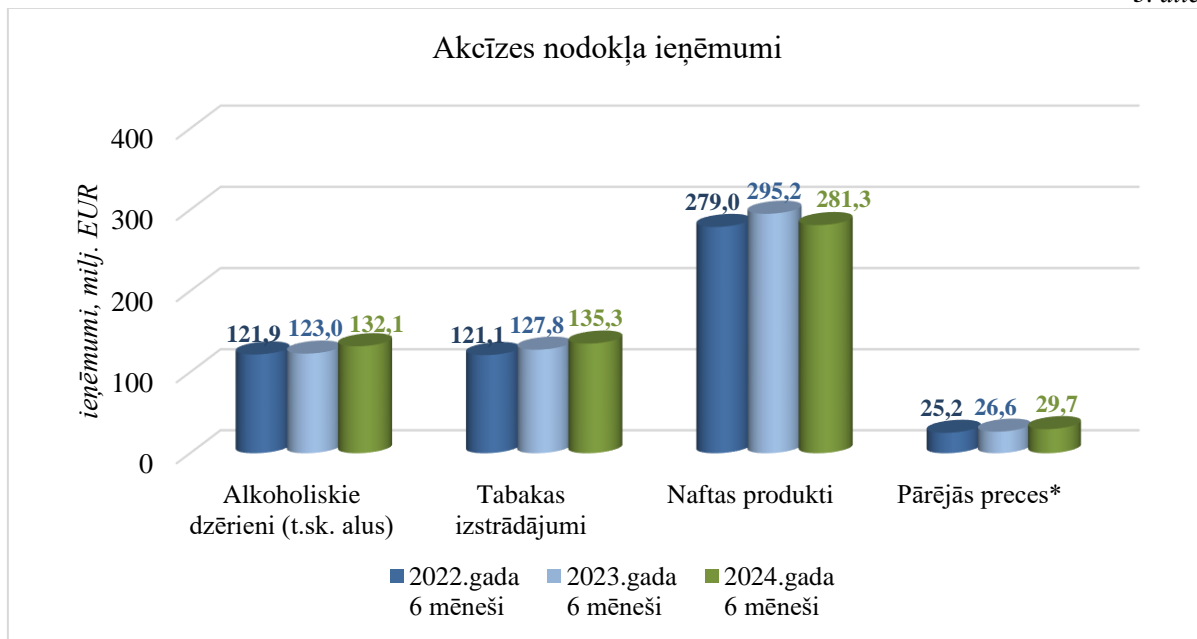

2024. gada 6 mēnešos akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmēja akcīzes nodokļa likmju izmaiņas. No 2024. gada 1. marta akcīzes nodokļa likmes tika palielinātas tabakas izstrādājumiem (t. sk. cigaretēm), alkoholiskajiem dzērieniem, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamajam šķidrumam, tā sagatavošanas sastāvdaļām, tabakas aizstājējproduktiem, bezalkoholiskajiem dzērieniem ar cukura saturu no 8 gramiem (ieskaitot) uz 100 mililitriem un enerģijas dzērieniem.

2. attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā vislielākais īpatsvars ir akcīzes nodoklim par naftas produktiem – 2024. gada 6 mēnešos tas veido 49 % no visiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tam seko ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem – 23 % un par alkoholiskajiem dzērieniem (t. sk. alu) – 19 % (skat. 2. attēlu).

*Pārējās preces – kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamais šķidrums, tā sagatavošanas sastāvdaļas, tabakas aizstājējprodukti un dabasgāze.

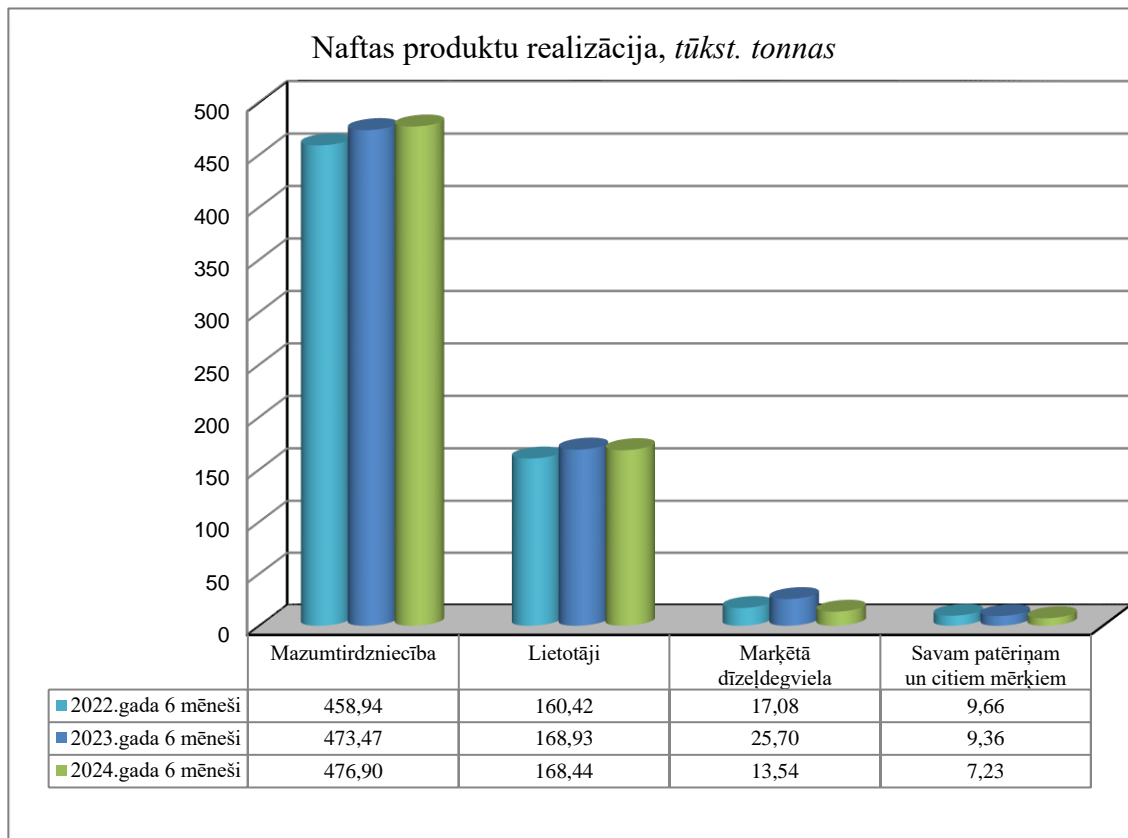
2024. gada 6 mēnešos, salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu, akcīzes nodokļa ieņēmumi ir palielinājušies alkoholiskajiem dzērieniem (t. sk. alus) par 9,1 milj. EUR, tabakas izstrādājumiem par 7,5 milj. EUR un pārējām precēm par 3,1 milj. EUR, savukārt akcīzes nodokļa ieņēmumi ir samazinājušies naftas produktiem par 13,9 milj. EUR, (skat. 3. attēlu).

Latvijā akcīzes nodokli nacionālā līmenī piemēro dabasgāzei, kafijai, bezalkoholiskajiem dzērieniem, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamajam šķidrumam, tā sagatavošanas sastāvdaļām un tabakas aizstājējproduktiem.

Naftas produkti

Kopējais patēriņam Latvijā nodoto naftas produktu (degvielas) apjoms 2024. gada pirmajā pusgadā ir 647 tūkst. tonnas, kas ir par 4,4 % jeb 29,6 tūkst. tonnām mazāk kā 2023. gada attiecīgā periodā.

4. attēls

Kopumā mazumtirdzniecībā 2024. gada pirmajos 6 mēnešos realizētas 476,9 tūkst. tonnas degvielas, kas ir par 3,4 tūkst. tonnām jeb 0,7 % vairāk nekā 2023. gada 6 mēnešos. Nelielo pieaugumu šī gada pirmajā pusgadā attiecībā pret 2023. gada attiecīgā perioda rādītājiem par 4 % veido benzīna, t.sk. benzīna bio, un par 10,6 % lauksaimnieku dīzeļdegvielas realizētais apjoms. Samazinājies par 6 % realizētās autogāzes apjoms, savukārt realizētās dīzeļdegvielas apjoms ir saglabājies iepriekšējā līmenī. Mazumtirdzniecībā 2024. gada 6 mēnešos vislielāko degvielas apjomu ir realizējusi SIA “Neste Latvija”.

Lietotājiem vairumtirdzniecībā realizētās degvielas apjoms saglabājies iepriekšējā gada attiecīgā perioda līmenī. Savukārt būtiski samazinājās marķētās dīzeļdegvielas (par 47,3 %) realizētie, ko galvenokārt ietekmēja 2023. gada sākumā lietotāju iepirkto krājumi, un savam patēriņam un citiem mērķiem (par 22,8 %) paredzētie apjomi.

Detalizētu informāciju par naftas produktu (degvielas) aprites rādītājiem, aprēķināto akcīzes nodokli sadalījumā pa degvielas veidiem, lielākos komersantus un akcīzes nodokļa likmju izmaiņas skatīt pielikumā *Degvielas aprite*.

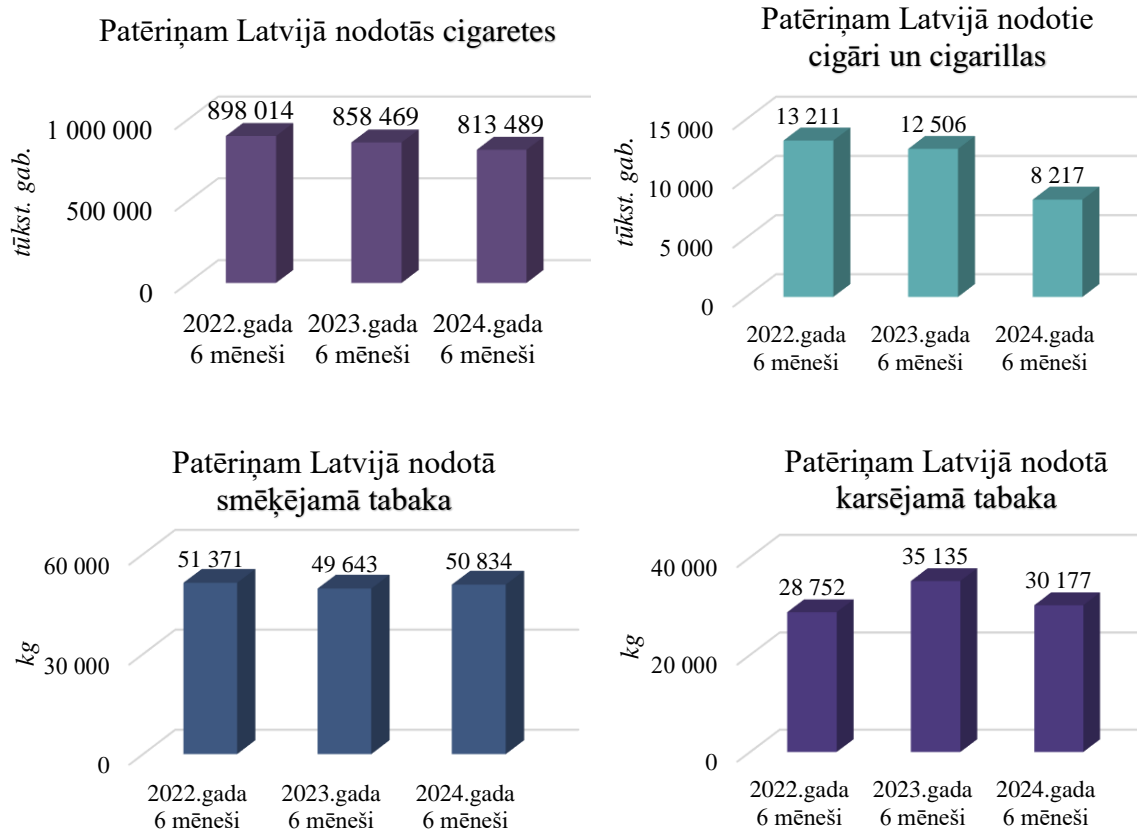
Tabakas izstrādājumi un to alternatīvie produkti

Vislielāko īpatsvaru no iekasētā akcīzes nodokļa par **tabakas izstrādājumiem** veido akcīzes nodokļa ieņēmumi par cigaretēm – 2024. gada 6 mēnešos 89,7 % no kopējās aprēķinātās akcīzes nodokļa summas¹.

2024. gada 6 mēnešos patēriņam Latvijā nodoto cigarešu skaits, salīdzinot ar 2023. gada 6 mēnešiem, ir samazinājies par 5,2 % (skat. 5. attēlu), savukārt, aprēķinātais akcīzes nodoklis pieaudzis par 5,1 %, kas skaidrojams ar akcīzes nodokļa likmes pieaugumu.

Latvijas patērētāju vidū populārākās cigarešu markas 2024. gada 6 mēnešos ir “WINSTON”, “MARLBORO” un “LD”.

5. attēls

2024. gada 6 mēnešos, salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu, ir samazinājies patēriņam Latvijā nodoto cigāru un cigarillu par 34,3 % un karsējamās tabakas par 14,1 % apjoms, savukārt par 2,4 % pieaudzis patēriņam Latvijā nodotās smēķējamās tabakas apjoms (skat. 5. attēlu).

Apkopotais rādītājs par smēķējamās tabakas apjomu ietver gan smalki sagrieztu tabaku cigarešu uztīšanai, gan citu smēķējamo tabaku.

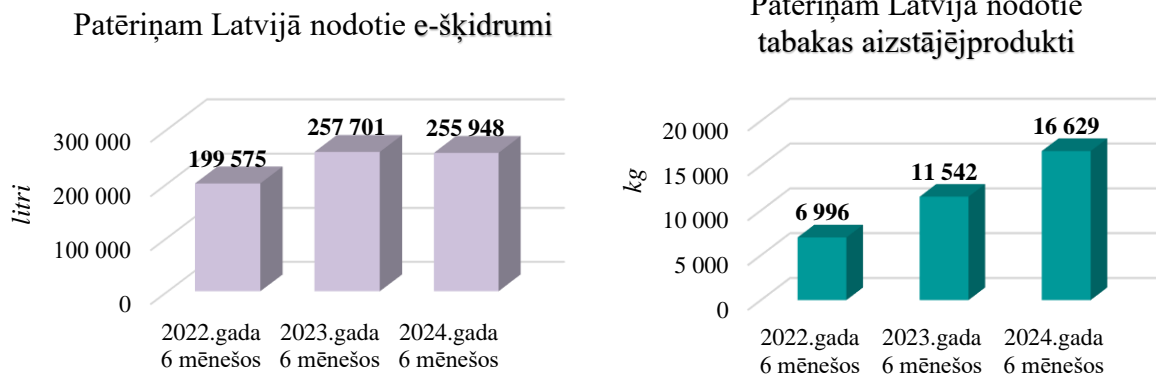
Patēriņam Latvijā nodotā **elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamā šķidrums, tā sagatavošanas sastāvdaļu** apjoms 2024. gada 6 mēnešos, salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu, ir samazinājies par 0,7 %, (skat. 6. attēlu). Neskatoties uz patēriņa samazināšanos, salīdzinot ar pērnā gada datiem, ir pieaudzis aprēķinātais akcīzes nodoklis. Akcīzes nodokļa pieaugums ir par 12,8 %, kas skaidrojams ar akcīzes nodokļa likmes palielināšanu.

No 2021. gada 1. janvāra ar akcīzes nodokli apliekami ir arī **tabakas aizstājējprodukti**, piemēram, nikotīna spilventiņi. 2024. gada 6 mēnešos patēriņam Latvijā tika nodoti par 44,1 %

¹ Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās aprēķināto akcīzes nodokli

vairāk tabakas aizstājējproduktu nekā pērn (skat. 6. attēlu). Par patēriņam Latvijā nodotajiem tabakas aizstājējproduktiem kopā 2024. gada 6 mēnešos tika aprēķināts akcīzes nodoklis 2,2 milj. EUR apmērā.

6. attēls

*Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

Detalizētu informāciju par tabakas izstrādājumu, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamā šķidruma, tā sagatavošanas sastāvdaļu un tabakas aizstājējproduktu apriti skatīt pielikumā *Tabakas izstrādājumu un to alternatīvo produktu aprite*.

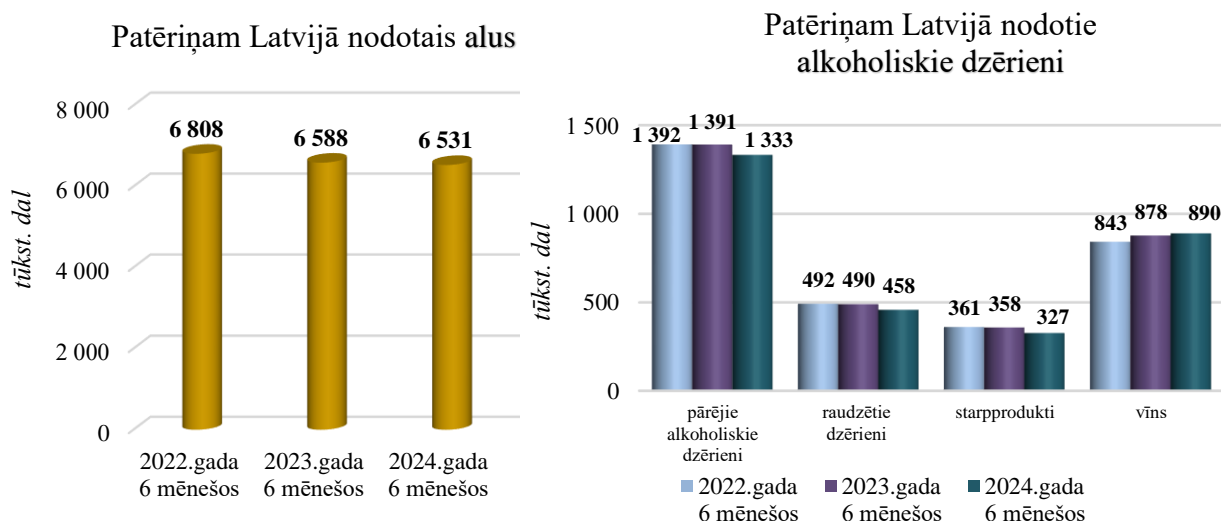
Alkoholiskie dzērieni un alus

Patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu, t. sk. alus, apjoms 2024. gada 6 mēnešos, salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu, ir samazinājies. 2024. gada 6 mēnešos patēriņam Latvijā tika nodoti 3 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 3,5 % mazāk nekā 2023. gada 6 mēnešos, un 6,5 milj. dekalitri alus, kas ir par 0,9 % mazāk nekā 2023. gada 6 mēnešos (skat. 7. attēlu).

Kopējā patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu struktūrā 2024. gada 6 mēnešos vislielāko daļu sastāda alus – 68 %, savukārt degvīna un pārējo “spirtoto” dzērienu īpatsvars kopējā alkohola patēriņa struktūrā aizņem 14 %, vīns – 10 %, raudzētie dzērieni – 5 % un starpprodukti – 3 %.

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā būtiski augstākas akcīzes nodokļa likmes dēļ pārējo alkoholisko dzērienu grupai ir dominējoša loma, nodrošinot 63 % no akcīzes nodokļa ieņēmumiem par alkoholiskajiem dzērieniem. Savukārt alus nodrošina 22 %, vīns – 9 %, starpprodukti – 4 % un raudzētie dzērieni – 3 % no akcīzes nodokļa ieņēmumiem par alkoholiskajiem dzērieniem.

7. attēls

Legālā alkohola, ieskaitot alus, tirgus apjomi (nodots patēriņam Latvijā atbilstoši nodokļu maksātāju deklarētajai informācijai akcīzes preču aprites pārskatos) 2024. gada 6 mēnešos ir samazinājušies (par alkoholiskajiem dzērieniem, neskaitot alu, par 3,5 %, un par alu – 0,9 %).

Kopumā 2024. gada 6 mēnešos Latvijā saražoti 2,1 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 15 % mazāk nekā 2023. gada attiecīgajā periodā. Par 3,8 % pieaudzis 2024. gada 6 mēnešos Latvijā saražotā alus apjoms – saražoti 4,3 milj. dekalitri alus. Par 8,3 % palielinājies alus apjoms, kas ievests, importēts Latvijā un par 16,9 % palielinājies alus apjoms, kas izvests no Latvijas gan uz Eiropas Savienības dalībvalstīm, gan trešajām valstīm.

2024. gada jūnija beigās Latvijā bija:

- 133 mazās alkoholisko dzērienu darītavas (licence alkoholisko dzērienu ražošanai izsniegta uz atvieglotiem nosacījumiem).

Mazajās alkoholisko dzērienu darītavās 2024. gada 6 mēnešos saražoti 6,4 tūkst. dekalitri alkoholisko dzērienu (0,3 % no kopējā Latvijā saražotā alkoholisko dzērienu apjoma), no kuriem 76 % dzērienu ietilpst raudzēto dzērienu grupā, 19 % pārējo alkoholisko dzērienu grupā;

- 68 patstāvīgās mazās alus darītavas, kurās saražoti 1,1 milj. dekalitri jeb 26 % no visa Latvijā ražotā alus apjoma (2024. gada 6 mēnešos kopā saražoti 3,4 milj. dekalitri alus).

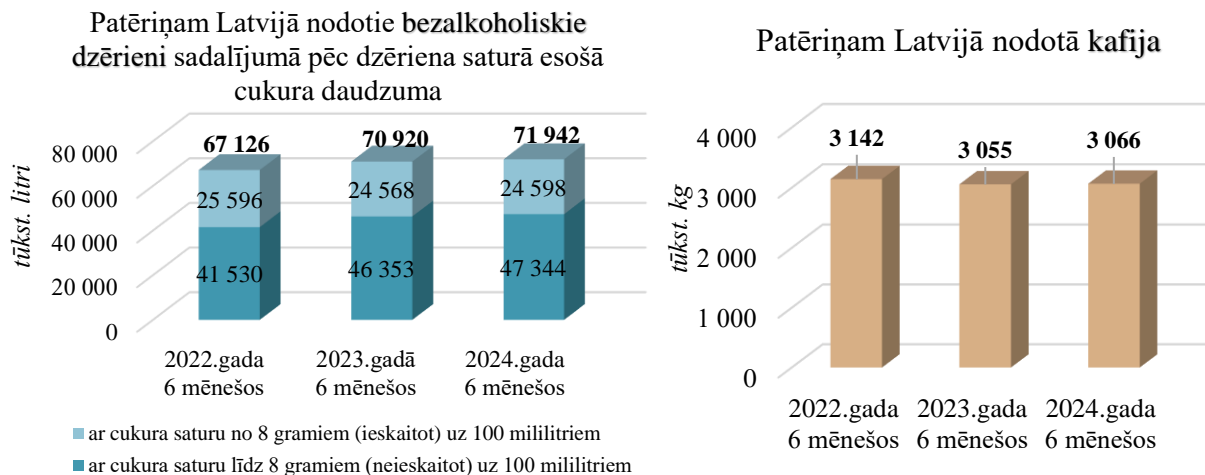
Detalizētu informāciju par alkoholisko dzērienu un alus apriti skatīt pielikumā *Alkohola aprite*.

Bezalkoholiskie dzērieni un kafija

2024. gada 6 mēnešos patēriņam Latvijā nodoti 71,9 milj. litri **bezalkoholisko dzērienu** un 3,1 milj. kilogrami **kafijas**.

Kafijas apjoms, par kuru aprēķināts akcīzes nodoklis un kas nodots patēriņam Latvijā 2024. gada 6 mēnešos, ir pieaudzis par 0,3 %, salīdzinot ar 2023. gada attiecīgo periodu. Savukārt patēriņam nodoto bezalkoholisko dzērienu apjoms salīdzinājumā ar 2023. gada 6 mēnešiem ir pieaudzis par 1,4 % (skat. 8. attēlu).

8. attēls

*Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

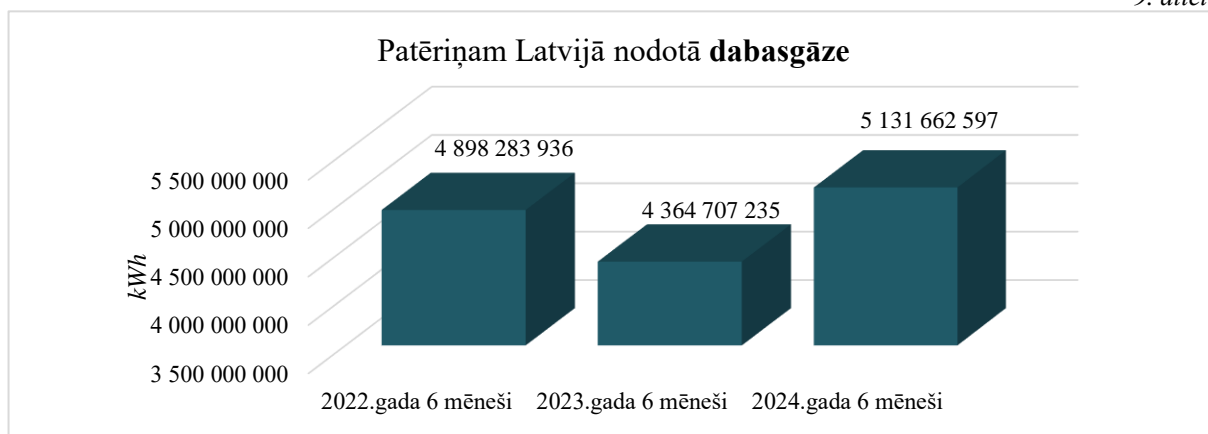
Detalizētu informāciju par kafijas un bezalkoholisko dzērienu apriti skatīt pielikumā *Kafijas un bezalkoholisko dzērienu aprite*.

Dabaszāze

2024. gadā 6 mēnešos gala patērētājiem nodota dabaszāze 5,1 miljardu kilovatstundu (kWh) apjomā, kas ir par 766 milj. kilovatstundām (kWh) jeb par 17,6% vairāk nekā 2023. gada 6.mēnešos (skat. 9. attēlu), sadalījumā pēc izmantošanas mērķa:

- 4,5 miljardi kilovatstundas (kWh) apmērā nodota izmantošanai par kurināmo;
- 301,1 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā – izmantošanai par kurināmo rūpnieciskai ražošanai;
- 20,7 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā – izmantošanai par degvielu;
- 302,5 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā nodots gala patērētājiem izmantošanai mērķiem, kuriem paredzētā dabaszāze netiek aplikta ar akcīzes nodokli vai tiek atbrīvota no akcīzes nodokļa.

9. attēls

*Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

Detalizētu informāciju par dabaszāzes apriti skatīt pielikumā *Dabaszāzes aprite*.

Mūrniece 67120138

Analītiskajā materiālā un pielikumos apkopota informācija no VID informācijas sistēmās iesniegtajiem dokumentiem uz datu apkopošanas brīdi. Informācija turpmākajās publikācijās var tikt precizēta.